

**Střední odborná škola požární ochrany
a Vyšší odborná škola požární ochrany**

Absolventská práce

Jakub Blata

Frýdek – Místek, 2024

**Střední odborná škola požární ochrany
a Vyšší odborná škola požární ochrany**

**Přehled organizace a činnosti JPO pro oblast PVČ
na středních školách**

Absolventská práce

Student: Jakub Blata

Vedoucí absolventské práce: plk. PhDr. Vojtěch Novotný, MBA

Obor vzdělání: 39-08-N/02 – Požární ochrana a bezpečnost práce

Vzdělávací program: Prevence rizik a záchranářství

Datum odevzdání: 15. 4. 2024

**Střední odborná škola požární ochrany
a Vyšší odborná škola požární ochrany**

Pionýrů 2069, 738 01 Frýdek-Místek

PŘIHLÁŠKA

absolventské práce

Jméno a příjmení studenta	Jakub Blata
Obor vzdělání	39-08-N/.. Požární ochrana a bezpečnost práce
Vzdělávací program	39-08-N/02 Prevence rizik a záchranářství
Forma vzdělávání	kombinovaná
Rok konání absolutoria	2024
Závazně vybrané téma absolventské práce	Přehled organizace a činnosti JPO pro oblast PVČ na středních školách
Anotace	V úvodu práce je uvedeno obecné rozdělení druhů a kategorií jednotek požární ochrany, které působí na území České republiky. V další části jsou popsány jednotlivé druhy JPO, jejich historie a nepřetržitý rozvoj. Pozornost je věnována nejen vývoji techniky a zázemí hasičů, ale i jejich odborné přípravě. Dále je popsáno, jaké podmínky a požadavky musí splňovat jednotlivé kategorie JPO z důvodu zdolávání celé řady typů událostí. V závěrečné části je rozebráno, jakým způsobem má probíhat evakuace z prostor školy v případě požáru nebo jiné mimořádné události.
Cíl práce	Cíl práce je tvorba uceleného, edukačního dokumentu popisující organizaci a činnost JPO v ČR s možností využití v rámci preventivně výchovné činnosti na SŠ.
Vedoucí práce	plk. PhDr. Vojtěch Novotný, MBA
Termín odevzdání absolventské práce v elektronické podobě	15. 04. 2024
Termín odevzdání absolventské práce v tištěné podobě	30. 04. 2024

**Střední odborná škola požární ochrany
a Vyšší odborná škola požární ochrany**

Pionýrů 2069, 738 01 Frýdek-Místek

Ve Frýdku-Místku dne

.....
podpis studenta

.....
podpis vedoucího práce

**Střední odborná škola požární ochrany
a Vyšší odborná škola požární ochrany**

Pionýrů 2069, 738 01 Frýdek-Místek

ZADÁNÍ ABSOLVENTSKÉ PRÁCE

Jméno: Jakub Blata

Obor vzdělávání: 39-08-N/.. Požární ochrana a bezpečnost práce
Vzdělávací program: 39-08-N/02 Prevence rizik a záchranářství
Školní rok: 2023/2024

Protože jste splnil požadované studijní podmínky pro ukončení studia ve vyšší odborné škole, zadávám Vám ve smyslu zákona 561/2004 Sb., § 102, odst. 1 téma pro absolventskou práci.

Název tématu: Přehled organizace a činnosti JPO pro oblast PVC na středních školách

Rozsah práce je stanoven interně vydanými zásadami pro vypracování absolventské práce.

Vedoucí práce: plk. PhDr. Vojtěch Novotný, MBA

Termín zadání: 02. 10. 2023

Termín odevzdání absolventské práce v elektronické podobě: 15. 04. 2024

Termín odevzdání absolventské práce v tištěné podobě: 30. 04. 2024

Podpis studenta:

Podpis ředitele školy:

Ve Frýdku-Místku dne: 12 -12- 2023

Razítko: STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA
POŽÁRNÍ OCHRANY A
VYŠŠÍ ODBORNÁ ŠKOLA
POŽÁRNÍ OCHRANY
pošt. příhr. 56. 738 02 FRÝDEK-MÍSTEK

Příloha č. 3 Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou absolventskou práci vypracoval/a samostatně. Veškeré prameny, z nichž jsem při zpracování čerpal/a, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury a pramenů.

Frýdek-Místek, červen 2024

(vlastnoruční podpis)

Beru na vědomí, že absolventská práce je majetkem SOŠ PO a VOŠ PO ve Frýdku-Místku (ustanovení § 60 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon), bez jejího souhlasu nesmí být nic z obsahu práce publikováno.

Souhlasím s prezentačním zpřístupněním své absolventské práce ve studijní knihovně Střední odborné školy požární ochrany a Vyšší odborné školy požární ochrany ve Frýdku-Místku.

Frýdek-Místek, červen 2024

(vlastnoruční podpis)

Poděkování

V této části bych rád poděkoval vedoucímu práce, panu plk. PhDr. Vojtěchu Novotnému, MBA, za nedocenitelné rady a velké množství poskytnutých informací a rovněž za trpělivost při vedení mé absolventské práce.

Frýdek – Místek, duben 2024 .....

Anotace

V úvodu práce je uvedeno obecné rozdělení druhů a kategorií jednotek požární ochrany, které působí na území České republiky. V další části jsou popsány jednotlivé druhy JPO, jejich historie a nepřetržitý rozvoj. Pozornost je věnována nejen vývoji techniky a zázemí hasičů, ale i jejich odborné přípravě. Dále je popsáno, jaké podmínky a požadavky musí splňovat jednotlivé kategorie JPO z důvodu zdolávání celé řady typů událostí. V závěrečné části je rozebráno, jakým způsobem má probíhat evakuace z prostor školy v případě požáru nebo jiné mimořádné události.

Klíčová slova

jednotky požární ochrany, vývoj, technika, mimořádné události, evakuace

Anotation

In the introduction of the work is indicated types and categories of fire protection units which operate in the Czech Republic. In the next section is described types of fire protection units, history and their evolution. Attention is paid not only to the development of the technology and background of firefighters, but also to their professional training. It is also described what qualification and requirements must be met categories of fire protection units due to tackling a number of types of events. The final part discusses how evacuation from the school premises should take place in the event of a fire or any other emergency event.

Key words

fire protection units, development, equipment, emergency events, evacuation

Obsah

Úvod	1
1 Hasičský záchranný sbor České republiky	2
1.1 Historie HZS ČR.....	2
1.2 Struktura HZS ČR.....	4
2 Definice „jednotka požární ochrany“	6
2.1 Jednotka požární ochrany – organizační struktura.....	6
2.2 Jednotka požární ochrany – výkon služby	6
2.3 Rozdělení JPO na druhy a kategorie.....	6
2.3.1 Druhy JPO	7
2.3.2 Místní a územní působnost, čas výjezdu JPO	9
2.3.3 Kategorie JPO.....	10
2.4 Systém JPO	10
3 Zázemí hasičů a zásahová technika	12
3.1 Zásahové požární automobily	15
3.2 Označení zásahových požárních automobilů.....	15
4 Předurčenost a opěrné body JPO.....	21
4.1 Předurčenost jednotky PO	21
4.2 Opěrné body.....	22
5 Evakuace při požáru ze školních a jiných objektů	26
5.1 Jak se chovat při požáru.....	27
5.2 Návrh řešení	28
Závěr.....	29
Použitá literatura.....	30
Seznam obrázků.....	33

Seznam použitých zkratek

ČR – Česká republika

GŘ HZS ČR – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky

JPO – jednotka požární ochrany

JSDH – jednotka sboru dobrovolných hasičů

MPT – mobilní požární technika

MU – mimořádná událost

OOZ – osoba odborně způsobilá

PO – požární ochrana

SDH – sbor dobrovolných hasičů

ZÚ HZS ČR – Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru České republiky

Úvod

Jednotky požární ochrany (dále jen „JPO“) se denně setkávají s celou řadou mimořádných událostí, se kterými se musí vypořádat. Jedná se nejčastěji o technické zásahy počínaje otevřením uzavřených prostor, transport pacienta až k likvidaci spadlých stromů nebo čerpání zatopených sklepů. Dále zasahují u dopravních nehod a v neposlední řadě u požárů.

Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen „HZS ČR“) má své stanice strategicky rozmístěné po celém území ČR, ale i přesto jsou místa, kam se jednotky HZS ČR nezvládnou dostavit ve stanovený čas, který stanovuje zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Z tohoto důvodu se setkáváme s dalšími druhy JPO. Nejčastěji mluvíme o jednotce sboru dobrovolných hasičů (dále jen „JSDH“), kterou zřizuje obec na základě, již zmíněného zákona o požární ochraně. JSDH plní činnost obdobnou jako HZS ČR. Členové jednotky musí splňovat pravidelnou odbornou přípravu, udržovat techniku a plnit úkoly zřizovatele. Mimořádné události se také vyskytují ve velké míře v průmyslu, z tohoto důvodu zřizují rozsáhlejší podniky právě svojí podnikovou profesionální nebo dobrovolnou jednotkou. Jednotka disponuje velkou mírou poznání objektu a technologie, ale především zkracuje dojezdovou dobu hasičských jednotek, a tím významně přispívá ke včasnému zdoání mimořádné události.

V absolventské práci se také věnuji evakuaci z prostor školy v případě mimořádné události. Právě vznik požáru v prostorách školy představuje vysoké nebezpečí. Především vysoce toxický kouř a potenciální panika může nepříznivě ovlivnit vývoj mimořádné události. Často chybí studentům adekvátní informace o tom, jak by měla evakuace probíhat a zároveň bývají zanedbávány další důležité aspekty, jako například zásady pohybu v zakouřeném prostoru.

Pro zvolené téma absolventské práce jsem se rozhodl, jelikož se od svých 18 let věnuji činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů (dále jen „SDH“), dále jsem působil v HZS podniku a v současnosti sloužím jakožto hasič HZS Zlínského kraje. Za uplynulé roky jsem přišel k názoru, že velká část společnosti nemá povědomí o rozdílnosti JPO. Činnost dobrovolných a profesionálních hasičů je v mnoha ohledech odlišná, a proto bych chtěl na tyto rozdíly v mé práci poukázat. I přesto je hlavní poslání všech hasičů stejné. Poskytovat pomoc těm, kteří ji zrovna potřebují, bez ohledu na to, jestli je hasič dobrovolný nebo profesionální.

1 Hasičský záchranný sbor České republiky

„Hasičský záchranný sbor České republiky je jednotný bezpečnostní sbor, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi, včetně zásahů například při živelních pohromách, průmyslových haváriích či teroristických útocích.“ [1]

HZS ČR zabezpečuje plnění úkolů na úseku požární ochrany, ochrany obyvatelstva, systému a krizového řízení. Jedná se například o hasební zásahy, prevenci požárů, vyšetřování příčin požárů, dále ochrana obyvatelstva před mimořádnými situacemi, evakuace obyvatelstva nebo koordinace činností při mimořádných událostech (dále jen „MU“). Rozsah a podmínky činnosti HZS ČR stanovují zákony:

- zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru),
- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. [2]

1.1 Historie HZS ČR

První placený hasičský sbor na českém území vznikl v Praze již v roce 1853. Avšak od druhé poloviny 19. století až do druhé světové války spočívala hlavní odpovědnost za hašení požárů na dobrovolných hasičských jednotkách měst a obcí.

V období první Československé republiky existovaly veřejné hasičské jednotky z povolání pouze v některých větších městech. V ostatních městech a obcích se uplatňovaly stále předpisy z Rakouska-Uherska, které umožňovaly starostům přenést zodpovědnost za hašení požárů na dobrovolné hasičské jednotky. Tyto sbory však měly pouze omezenou materiální podporu a některá města je posilovala zaměstnanci v roli strojníků nebo velitelů.

Takový stav však neodpovídal potřebám průmyslového státu. Ani v protektorátu nenastala rychlá změna, ačkoli bylo vydáno vládní nařízení o hasičstvu, které vycházelo

z německého zákona a nazývalo veřejné požární útvary "požární policie". V roce 1942 byl dokonce ustaven pluk požární policie Čechy-Morava, ale po skončení války se tento pluk vrátil zpět ke svým původním jednotkám.

Po válce byla požární ochrana začleněna do oboru působnosti ministerstva vnitra, které mělo nejvyšší dohled a řízení. Plnění úkolů v oblasti požární ochrany bylo zajišťováno národními výbory na různých úrovních. Hasičstvo, jakožto výkonný orgán fungovalo ve formách dobrovolných, závodních nebo z povolání. Obce s počtem obyvatel nad 50 000 byly povinny mít hasičstvo z povolání. Menší obce pouze rozhodl-li krajský národní výbor.

Klíčovým momentem reorganizace požární ochrany byl rok 1953. Byl přijat zákon o státním požárním dozoru. Tento zákon postavil výkonné jednotky požární ochrany na vojenské základy a odpovědnost za požární bezpečnost byla rozdělena mezi národní výbory, orgány státního požárního dozoru a ministra vnitra. Řízení požární ochrany bylo svěřeno ministru vnitra prostřednictvím ústřední správy státního požárního dozoru a jeho místních orgánů.

Nový zákon o požární ochraně v roce 1958 vedl k rozdělení a oslabení úrovně požární ochrany. Organizace státního požárního dozoru byla zcela rozbita a státní orgány požární ochrany byly podřízeny národním výborům. Část státních funkcí byla převedena na dobrovolnou organizaci Československý svaz požární ochrany.

Poslední třicetileté období zaznamenalo výrazné změny v profesionální požární ochraně. V 70. letech se začal měnit podíl zásahů u požárů ve prospěch technických zásahů. Profesionální jednotky požární ochrany postupně přebíraly kompetence v oblasti přípravy státu na mimořádné události a samotných záchranných prací.

V roce 1995 získal Hasičský záchranný sbor ČR svůj současný název a jeho působnost byla rozšířena o problematiku krizového řízení, civilního nouzového plánování, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému. Nová právní úprava v roce 2001 přinesla zásadní změny v postavení, působnosti a organizaci Hasičského záchranného sboru ČR, který se sloučil s Hlavním úřadem civilní ochrany [3]

1.2 Struktura HZS ČR

Hlavou hasičského záchranného sboru je generální ředitelství HZS ČR (dále jen „GŘ HZS ČR“), které je součástí Ministerstva vnitra. GŘ HZS ČR řídí a organizuje činnost HZS ČR, spadá sem 14 HZS krajů, Záchranný útvar HZS ČR, SOŠ PO a VOŠ PO. V čele GŘ HZS ČR stojí generálporučík Ing. Vladimír Vlček, Ph.D., MBA. [4, 5]

Součástí GŘ HZS ČR jsou také vzdělávací, technická a jiná účelová zařízení. Do této kategorie se řadí Školní a výcvikové zařízení HZS ČR, Institut ochrany obyvatelstva, Technický ústav požární ochrany, skladovací a opravárenské zařízení HZS ČR (k 1.2.2024 došlo k převodu skladovacích zařízení HZS ČR k Záchrannému útvaru HZS ČR) a Hasičský útvar ochrany Pražského hradu [5]

HZS kraje

Hasičské záchranné sbory krajů jsou organizačními složkami státu, které jsou zřízeny na základě zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky. Jednotlivé kraje mají svá ředitelství v čele s krajským ředitelem. Kraj se dále dělí na územní odbory, které řídí ředitelé územních odborů. Celkově spadá pod HZS ČR 14 krajů, sídlo je uvedeno v závorce

1. HZS hlavního města Prahy (Praha)
2. HZS Středočeského kraje (Kladno)
3. HZS Jihočeského kraje (České Budějovice)
4. HZS Plzeňského kraje (Plzeň)
5. HZS Karlovarského kraje (Karlovy Vary)
6. HZS Ústeckého kraje (Ústí nad Labem)
7. HZS Libereckého kraje (Liberec)
8. HZS Královéhradeckého kraje (Hradec Králové)
9. HZS Pardubického kraje (Pardubice)
10. HZS Kraje Vysočina (Jihlava)
11. HZS Jihomoravského kraje (Brno)
12. HZS Olomouckého kraje (Olomouc)
13. HZS Moravskoslezského kraje (Ostrava)
14. HZS Zlínského kraje (Zlín) [5]

Záchranný útvar HZS ČR

Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „ZÚ HZS ČR“) je jednotkou, která je centrálně řízena GŘ HZS ČR. Jeho jednotky jsou specializované pro řešení velkých mimořádných událostí, živelních pohrom, přírodních katastrof, rozsáhlých požárů a technických zásahů, které vyžadují využití speciální techniky, kterou Záchranný útvar disponuje. Celkově 3 záchranné roty jsou dislokovány po území ČR. Nachází se ve Zbirohu, Jihlavě a Hlučíně, kde je také sídlo Záchranného útvaru HZS ČR. [6, 7]

SOŠ PO a VOŠ PO

Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany je důležitou organizační součástí HZS ČR. Vznik této školy v roce 1967 byl významným milníkem v oboru požární ochrany. Instituce v průběhu let procházela transformací až do dnešní podoby.

Škola nabízí vzdělání v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva, integrovaného záchranného systému a krizového řízení v souladu se školským zákonem. Kromě toho provádí odbornou přípravu podle předpisů zákona 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. [5, 8]

2 Definice „jednotka požární ochrany“

Jednotka požární ochrany lze definovat jako organizovaný systém tvořený odborně vyškolenými osobami (hasiči), požární technikou (automobily) a věcnými prostředky PO (výbava, agregáty apod.) Základním úkolem jednotek PO je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi. Jednotky PO definuje Zákon. č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. [9]

2.1 Jednotka požární ochrany – organizační struktura

Rozdělení hasičů do čet, družstev a skupin má za cíl zajistit, aby byla jednotka požární ochrany schopna plnit své úkoly efektivně a bezpečně. Četu tvoří 2 až 3 družstva případně skupiny.

Družstvo se liší podle počtu hasičů. Družstvo tvořeno velitelem a pěti hasiči (1+5) nebo družstvo o zmenšeném početním stavu tvořeno velitelem a třemi hasiči (1+3).

Skupinu tvoří velitel a jeden nebo dva hasiči, například lezecká skupina sloužící k provedení záchranných a likvidačních prací ve výšce a nad volnou hloubkou. [9]

2.2 Jednotka požární ochrany – výkon služby

Činnost jednotek PO se liší, je-li jednotka v tzv. operačním, nebo organizačním řízení. Organizační řízení probíhá, kdy jednotka provádí činnost spojenou s udržováním požární techniky, prostředků, provádění výcviků a školení a také zvyšování fyzické připravenosti. Zjednodušeně se dá popsat organizační řízení jako činnost jednotek PO do vyhlášení poplachu, poté jednotka přechází do operačního řízení.

Operačním řízením se rozumí činnost od vyhlášení poplachu, provedení samotného zásahu, respektive záchranných a likvidačních prací. Operační řízení končí návratem jednotek zpět na svoji základnu. [9]

2.3 Rozdělení JPO na druhy a kategorie

Pro účely plošného pokrytí území České republiky se jednotky PO rozdělují na druhy a kategorie dle několika faktorů. Mezi faktory se zahrnuje, zdali je jednotka dobrovolná nebo

profesionální, jaký subjekt jednotku zřizuje a také jestli má jednotka PO působnost na určeném území nebo jen v místě svého zřizovatele. [10]

2.3.1 Druhy JPO

Každý druh JPO má stanovené specifické požadavky týkající se její operační hodnoty. Tyto požadavky zahrnují časový limit pro výjezd od nahlášení mimořádné události a maximální dobu dojezdu na místo zásahu. Kromě toho existují rozdílné nároky na osobní kvalifikace členů těchto jednotek, a to z hlediska odborného, fyzického, zdravotního a psychického stavu. [11]

Jednotka hasičského záchranného sboru kraje

Jednotka HZS kraje je zřizována státem. Označení kraje určuje územní působnost jednotky, ve které zasahuje. V jednotce provádí činnost příslušníci, kteří jsou ve služebním poměru dle zákona 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů s doplňujícími ustanoveními dle zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky.

Z důvodu zajištění nepřetržité služby 24 hodin denně, 7 dní v týdnu a 365 dní v roce, jsou hasiči po všech stanicích napříč všemi kraji rozdělení tzv. na směny A, B, C. Dvousměnný nebo třisměnný režim služby zahrnuje střídání příslušníků ve dvou nebo třech směnách během 24 hodin. Příslušníci pracují v cyklu, kde jeden den je věnován 24hodinové směně, následované dvoudenním volnem. Střídání směn začíná v 7:00 ráno a zahrnuje 16 hodin služby a 8 hodin nařízené pohotovosti na místě výkonu služby, včetně časů na jídlo a odpočinek.

Doba výjezdu jednotky HZS kraje je upravena ve vyhlášce č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, která stanovuje maximální dobu výjezdu na 2 minuty pro jednotky PO, které jsou tvořeny výhradně hasiči z povolání. [11, 12]

Jednotka hasičského záchranného sboru podniku

Jednotku HZS podniku zřizují právnické nebo fyzické podnikající osoby na základě posouzení míry požárního nebezpečí areálu podniku, resp. technologie. Posouzení požárního nebezpečí projednává zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Službu v HZS podniku vykonávají zaměstnanci dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a plní úkoly dle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Z důvodu zajištění nepřetržité připravenosti jednotky jsou zaměstnanci rozdělení na směny, které jsou označovány A, B, C, D, kdy každá směna slouží 12 hodin. Střídání směn probíhá v 6:00 a poté v 18:00. Z 12hodinové směny plní zaměstnanci 11 hodin výkon služby a 1 hodinu nařízené pohotovosti v místě výkonu služby s časem na oddech a přestávky na jídlo. Zaměstnanci pracují v různých cyklech, nejčastěji ale 2 dny denní služba, 2 dny noční služba a poté 4 dny mezisměnového volna. Organizace a činnost jednotky je obdobná jako u HZS kraje. [10, 11, 12]

Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce

Jednotku sboru dobrovolných hasičů obce zřizuje obec na základě zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. JSDH obce plní úkoly dle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Členové JSDH obce se podílejí na svých aktivitách dobrovolně. Účast v těchto činnostech, jako je hašení požárů, provádění záchranných prací při přírodních katastrofách a jiných mimořádných událostech, je považována za plnění občanské povinnosti. Během nařízených cvičení nebo odborné přípravy v JSDH obce se tato činnost vnímá jako obecný zájem.

Pro posílení akceschopnosti a zvýšení úrovně JSDH obce mohou do těchto jednotek vstoupit i jednotlivci, kteří tuto službu vykonávají jako své zaměstnání. O tomto kroku rozhodne obec, po konzultaci s hasičským záchranným sborem kraje.

Vláda ustanovuje prostřednictvím nařízení systém pracovní pohotovosti mimo pracoviště pro členy JSDH vybraných obcí a určuje odpovídající odměnu. Dále stanoví postup pro poskytování náhrady za ušlý výdělek členům JSDH obce, kteří se účastní zásahu, nařízeného cvičení nebo nařízené odborné přípravy během období, kdy pobírají příjmy ze své samostatné činnosti. [10, 11, 12]

Jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku

JSDH podniku zřizují právnické, nebo fyzické podnikající osoby na základě posouzení míry požárního nebezpečí areálu podniku, resp. technologie. Posouzení požárního nebezpečí projednává zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Členové JSDH podniku plní svou službu v rámci pracovní smlouvy, kde je specifikována povinnost vykonávat tuto službu v jednotce vedle ostatních pracovních úkolů.

Tzn. nevykonávají činnost v jednotce SDH podniku jako své zaměstnání. Dále plní úkoly dle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Pro posílení akceschopnosti a zvýšení úrovně JSDH podniku mohou do těchto jednotek vstoupit i jednotlivci, kteří tuto službu vykonávají jako své zaměstnání. O tomto kroku rozhodne právnická, nebo podnikající fyzická osoba, po konzultaci s hasičským záchranným sborem kraje. [10, 11, 12]

2.3.2 Místní a územní působnost, čas výjezdu JPO

Územní působnost JPO je definována jako optimální vzdálenost, kterou daný typ jednotky může urazit při dojezdu na místo zásahu. Tato vzdálenost vymezuje oblast, kde jednotka standardně působí, tzv. "hasební obvod". Územní působnost se vyjadřuje buď v minutách, nebo kilometrech (při rychlosti jízdy vozidla 45–60 km/h v souladu s místními podmínkami). Při stanovení tohoto parametru byla vycházeno ze statistické analýzy minulých zásahů JPO a získaných zkušeností z jiných evropských států. [13]

Jednotky PO s územní působností – jednotky zasahují i mimo území zřizovatele, tj. poskytují pomoc podle požárního poplachového plánu i na území ostatních obcí.

Jednotky PO s místní působností – jednotky jsou určeny k poskytování pomoci při likvidaci požárů a jiných mimořádných událostí na území svého zřizovatele, tj. území obce, nebo podniku.

Po dohodě mohou tyto jednotky být nasazeny k zásahům i mimo svoji územní působnost. [10]

Časový rámeček pro výjezd jednotky PO

je upraven podle vyhlášky č. 247/2001, která stanovuje organizaci a činnost JPO. Maximální čas pro výjezd jednotky je následující:

- a) 2 minuty pro jednotky PO sestavené výhradně z profesionálních hasičů,
- b) 10 minut pro jednotky PO složené výhradně z členů jednotky SDH,
- c) 5 minut pro jednotky PO, které zahrnují jak hasiče, kteří vykonávají činnost jako své zaměstnání, tak členy dobrovolných hasičů nebo hasiče, jimž byla přidělena pracovní pohotovost mimo pracoviště. [13]

2.3.3 Kategorie JPO

Kategorie JPO I – Jednotky HZS kraje jsou tvořeny výlučně profesionálními hasiči. Mají územní působnost do 20 minut jízdy od své dislokace a povinností vyjet do 2 minut od vyhlášení poplachu.

Kategorie JPO II – Jednotky obce jsou tvořeny z členů nebo zaměstnanců, mají územní působnost do 10 minut jízdy od své dislokace a povinností vyjet do 5 minut od vyhlášení poplachu.

Kategorie JPO III – Jednotky SDH obce jsou tvořeny z členů. Mají územní působnost do 10 minut jízdy od své dislokace a povinnost vyjet do 10 minut od vyhlášení poplachu.

Kategorie JPO IV – Jednotky HZS kraje jsou tvořeny výlučně profesionálními hasiči. Mají místní působnost a povinnost vyjet do 2 minut od vyhlášení poplachu.

Kategorie JPO V – Jednotky SDH obce s místní působností a povinností vyjet do 10 minut od vyhlášení poplachu. Je tvořena taktéž členy.

Kategorie JPO VI – Jednotky SDH podniku jsou tvořeny členy. Mají místní působnost a povinnost vyjet do 10 minut od vyhlášení poplachu. [10]

Jednotky PO v kategoriích JPO I až JPO III na pokyn územně příslušného operačního a informačního střediska Hasičského záchranného sboru ČR provádějí zásahy i mimo území, na kterém jsou dislokovány. Jednotky PO v kategoriích JPO IV až JPO VI plní úkoly na území obce nebo areálu podniku, kterým jsou pověřeny, ovšem na výzvu územně příslušného operačního a informačního střediska Hasičského záchranného sboru poskytují speciální techniku. Za předpokladu dohody se zřizovatelem jednotky kategorie JPO IV až JPO VI mohou být využívány k zásahům i mimo svůj vlastní hasební obvod. [13]

2.4 Systém JPO

Z důvodu nepředvídatelného vzniku požárů či jiných MU na území České republiky (dále jen „ČR“) je důležité sestavit systém JPO, který dokáže plošně po celém území ČR zabezpečit včasnou pomoc s dostatkem sil a prostředků (hasičů, požární techniky a dalších prostředků).

Organizace systému jednotek PO je postavena na základním principu, kde každému katastrálnímu území obce je přidělen odpovídající stupeň nebezpečí a odpovídající zajištění jednotkami PO. Stupeň nebezpečí území obce se stanovuje podle míry rizika vzniku MU na území obce, a to v závislosti na počtu obyvatel, charakteru území a počtu zásahů jednotek PO v předešlém roce. Vyšší počet obyvatel, průmysl, historická zástavba, rekreační střediska či dopravní uzly zvyšují riziko vzniku MU nebo požáru a z tohoto důvodu je nutno odlišně zabezpečit dané území obcí.

Ze statistické analýzy zásahů jednotek PO lze stanovit maximální doba dojezdu jednotek PO a také počet sil a prostředků k účinnému zdolání MU, nebo požáru. Vychází se z průměrné plochy požáru, ekonomické únosnosti následků způsobených požárem, nebo jinou MU, ale především z pravděpodobnosti záchrany lidského života. [14]

Stupeň nebezpečí obce I

Dělí se na 2 kategorie:

A–2 JPO do 7 minut a další 1 JPO do 10 minut.

B–1 JPO do 7 minut a další 2 JPO do 10 minut.

Stupeň nebezpečí obce II

Dělí se na 2 kategorie:

A–2 JPO do 10 minut a další 1 JPO do 15 minut

B–1 JPO do 10 minut a další 2 JPO do 15 minut.

Stupeň nebezpečí obce III

Dělí se na 2 kategorie:

A–2 JPO do 15 minut a další 1 JPO do 20 minut.

B–1 JPO do 15 minut a další 2 JPO do 20 minut.

Stupeň nebezpečí obce IV

A–1 JPO do 20 minut a další 1 JPO do 25 minut.

[14]

3 Zázemí hasičů a zásahová technika

Hasiči potřebují vhodné zázemí pro efektivní plnění jejich práce. Území České republiky je pokryto stanicemi HZS ČR, stanicemi HZS podniků a zbrojnicemi JSDH obcí a podniků. Zvláštní nároky jsou kladeny především pro profesionální hasiče státní či podnikové. Stanice je pro hasiče druhým domovem, kde tráví velkou část svého života. Proto je důležité, aby se tam cítili komfortně a měli k dispozici vše, co potřebují pro svoji práci i odpočinek. To zahrnuje moderní šatny, hygienické zařízení, kuchyň, posilovnu a odpočinkovou zónu. Nedílnou součástí jsou prostory pro uschování techniky a věcných prostředků. Dále stanice disponují dílnou, kde se provádí údržba a opravy techniky a vybavení. Vybavenost stanic se odvíjí od předurčenosti, počtu příslušníků na stanici a v neposlední řadě doby, kdy byla stanice vybudována. Vzhledem k nevyhovujícímu stavu mnoha starších stanic, které neodpovídají současným požadavkům, se v posledních letech trend obrací k preferenci výstavby moderních stanic, které splňují všechny potřebné náležitosti.

Ani hasičské zbrojnice dobrovolných hasičů nezůstávají pozadu. Staré chátrající zbrojnice už dávno nedostačují. Mnoho obcí se dnes může chlubit moderními zbrojnicemi, které by mohly konkurovat i profesionálním stanicím. Počet mimořádných událostí, ke kterým hasiči vyjíždějí, v posledních letech stoupá, dobrovolní hasiči tak hrají stále důležitější roli v ochraně obyvatelstva. Činnost v jednotce SDH je čím dál tím časově náročnější. Vedle zásahů u událostí se věnují také výcviku, údržbě techniky a hospodářským aktivitám. Proto je pro ně důležité, aby měli k dispozici kvalitní zázemí, kde se mohou připravit na výjezd a odpočinout si po náročném zásahu. Moderní zbrojnice zvyšuje motivaci a prestiž dobrovolných hasičů. Díky kvalitnímu zázemí se do sboru snáze zapojují mladí lidé a stávající členové jsou více motivováni k aktivní činnosti.

Centrální stanice

Centrální hasičské stanice (dále „CHS“) jsou strategicky rozmístěné ve větších nebo krajských městech. CHS disponují širokým spektrem hasičské techniky, od běžných cisteren a jiných zásahových vozů až po speciální vybavení pro záchranu osob z výšek, potápění, likvidaci chemických havárií a další. Díky tomu jsou hasiči na CHS připraveni čelit široké škále mimořádných událostí. CHS plní důležitou roli podpory pro menší, pobočné stanice v daném

regionu. V případě potřeby jim dokáží poskytnout posilu v podobě techniky a hasičů, čímž se zvyšuje celková akceschopnost.

Centrální hasičské stanice se dělí na typy zejména podle počtu obyvatel dané obce, ve které sídlí.

C1 – Zřizuje se v obci do 50 000 obyvatel a zajišťuje výjezd dvou družstev. Aktuálně je 14 stanic typu C1 v ČR.

C2 – Zřizuje se v obci od 50 000 do 75 000 obyvatel a zajišťuje výjezd dvou družstev. Aktuálně je 46 stanic typu C2 v ČR.

C3 – Zřizuje se v obci od 75 000 obyvatel a zajišťuje výjezd tří družstev. Aktuálně je 11 stanic typu C3 v ČR.

Pobočná stanice

Pobočné hasičské stanice jsou rozmístěny v menších obcích a městech a jejich primární úkolem je rychlá reakce na mimořádné události v jejich bezprostředním okolí. Ačkoliv jsou tyto stanice méně vybavené než centrální stanice, jejich existence je nezbytná pro zajištění prvotního zásahu při všech druzích mimořádných událostí.

Pobočné hasičské stanice se dělí na typy zejména podle počtu obyvatel dané obce/části obce, ve které sídlí.

P0 – Stanice v obci do 15 000 obyvatel, zřízená sdružením prostředků obce a HZS kraje. Aktuálně se v ČR stanice typu P0 nevyskytuje.

P1 – Stanice v obci do 30 000 obyvatel (nebo v části obce), zajišťující výjezd družstva se zmenšeným početním stavem. Aktuálně je 62 stanic typu P1 v ČR.

P2 – Stanice zajišťující výjezd družstva a je vybavena výškovou technikou. Zřizuje se:

- a) V obci do 15 000 obyvatel s více než 10 % budov s více než 5 nadzemními podlažími, a pokud není do 15 minut dostupný automobilový žebřík/plošina z jiné stanice.
- b) V obci nad 15 000 obyvatel a pokud není do 15 minut dostupný automobilový žebřík/plošina z jiné stanice.
- c) Aktuálně je 82 stanic typu P2 v ČR.

P3 – Stanice v obci/části obce do 30 000 obyvatel, zajišťující výjezd družstva a družstva se zmenšeným početním stavem. Aktuálně je 17 stanic typu P3 v ČR.

P4 – Stanice v obci/části obce nad 30 000 obyvatel, zajišťující výjezd dvou družstev. Aktuálně je 15 stanic typu P4 v ČR.

Obrázek 1: Stanice HZS Holešov (P2)

Zdroj: Vlastní zpracování

Hasičská zbrojnice

Hasičské zbrojnice se nachází ve většině vesnicích a městech. Slouží k uskladnění hasičských automobilů a dalšího vybavení používaného dobrovolnými hasiči. Mnohdy se zbrojnice liší svými rozměry, kdy velkou roli hraje kategorie JPO a tím i vybavenost jednotky. Součástí každé zbrojnice jsou především prostory pro garážování hasičských aut a dalšího vybavení, ale ne každá zbrojnice disponuje šatnami, hygienickým zařízením, posilovnou a dalšími prostory. Hasičské zbrojnice jsou symboly hrdosti a komunity dobrovolných hasičů.

Obrázek 2: Zbrojnice JSDH Zákupy

Zdroj: www.pozary.cz

3.1 Zásahové požární automobily

Mobilní požární technika (dále jen „MPT“) je nezbytná pro hasiče k hašení požárů a záchraně životů. Je neustále vyvíjena a vylepšována, aby hasiči měli špičkové prostředky, které potřebují k provádění své práce. Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany ve znění pozdějších předpisů, definuje minimální požadavky na vybavení hasičských stanic. Stanovuje typy stanic a s nimi spojený nezbytný počet a druh MPT. Jednotky SDH disponují nejčastěji cisternovými automobilovými stříkačkami a dopravními automobily, ovšem ve specifických případech jsou na vybrané jednotky SDH kladeny zvláštní požadavky, jako například vybavenost výškovou technikou, rychlým zásahovým automobilem apod. [16]

3.2 Označení zásahových požárních automobilů

V České republice existuje jednotný systém značení pro zásahovou hasičskou techniku, kontejnery a přívěsy. Tento systém je zaveden vyhláškou a dalšími předpisy hasičů a slouží pro potřeby operačního řízení.

Základní principy značení:

Označení vyjadřuje užitnou hodnotu techniky pro využití u zásahu. Skládá se z kombinace písmen a číslic, kdy písmena udávají typ techniky a její základní vlastnosti a číslice specifikují další parametry, jako je například výkonový parametr nebo kategorie podvozku.

Výhody jednotného značení spočívají v usnadnění identifikace techniky na místě zásahu, tudíž je možná efektivnější koordinace zásahových činností.

Hmotnostní třída

- 1. Lehké (L) – váha vozidla nepřevyšuje 7 500 kg**
- 2. Střední (M) – váha vozidla převyšuje 7 500 kg ale nepřevyšuje 16 000 kg**
- 3. Těžké (S) – váha vozidla převyšuje 16 000 kg**

Kategorie podvozku

1. *Kategorie 1 - silniční, automobily určené k provozu především po zpevněných komunikacích*
2. *Kategorie 2 - smíšené, automobily určené k provozu částečně i mimo zpevněné komunikace*
3. *Kategorie 3 - terénní, automobily určené k provozu zejména mimo zpevněné komunikace*

Provedení rozsahu požárního příslušenství

1. *základní (Z)*
2. *speciální*
  - *redukované (R)*
  - *rozšířené (V)*
  - *technické (T)*
  - *pro hašení (H)*
  - *pro hašení lesních požárů (LP)*
  - *pro velkoobjemové hašení (VH)*
  - *s požárním čerpadlem (PC)*
  - *chemické (CH)*
  - *ropné (RO) [17]*

Příklady značení:

CAS 20/4000/240 – S2T: Cisternová automobilová stříkačka, která má jmenovitý průtok 2000 litrů za minutu při tlaku 10 barů a sací výšce 3 metry, nádrž na 4000 litrů vody a 240 litrů pěnidla. Váha vozidla převyšuje 16 tun, kategorie podvozku je smíšená a rozsah požárního příslušenství je technické.

AZ 40 – S1Z: Automobilový žebřík s dosahem 40 metrů. Váha vozidla převyšuje 16 tun, kategorie podvozku je silniční. Rozsah požárního příslušenství je základní.

Obrázek 3: Příklad CAS20

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 4: Příklad AZ40

Zdroj: Vlastní zpracování

Mezi běžné zásahové požární automobily patří:

1. Dopravní automobil (DA)

Vozidlo je primárně určeno pro přepravu jednotky požární ochrany a pro plnění úkolů na úseku ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech, např. živelných pohromách. V závislosti na zvolené nástavbě může DA disponovat různými věcnými prostředky pro požární zásah nebo i malou nádrží na vodu s vysokotlakým hasicím zařízením pro hašení malých požárů.

2. Cisternová automobilová stříkačka (CAS)

Vozidlo je určeno pro přepravu družstva a věcných prostředků pro požární zásah. CAS je vybavena nádrží na vodu a nádrží pro pěnidlo. Součástí vozidla je vestavěné čerpadlo, které funguje buďto v nízkotlakém nebo vysokotlakém režimu.

3. Automobilová stříkačka (AS)

Vozidlo je závislé na vodním zdroji v blízkosti místa zásahu, protože nedisponuje vlastní nádrží na vodu. Je také určeno pro přepravu družstva na místo události. Čerpadlo je poháněno motorem vozidla, ale z důvodu absence vodní nádrže se v průběhu 60. let 20. století začalo postupně přecházet k cisternovým automobilovým stříkačkám.

4. Pěnový hasicí automobil (PHA)

Vozidlo je určeno pro hašení požárů vodou nebo pěnou. Oproti běžné CAS má větší nádrž na pěnidlo.

5. Plynový hasicí automobil (PLHA)

Vozidlo je určeno pro hašení požárů pomocí oxidu uhličitého (CO²). Převáží lahve s CO², které jsou napojené na hadicové vedení zakončené sněhovou proudnicí.

6. Práškový hasicí automobil (PRHA)

Vozidlo je určeno pro hašení požárů pomocí hasebního prášku. Vhodné například pro hašení rozvodu vysokého napětí či hořící lehké kovy a ropné látky.

7. Kombinovaný hasicí automobil (KHA)

Vozidlo je určeno pro přepravu družstva a věcných prostředků pro požární zásah. KHA je vybaveno nádrží na vodu, pěnidlo a prášek. Použití KHA je vhodné v chemických továrnách anebo v místech, kde je vysoké požární nebezpečí.

8. Rychlý zásahový automobil (RZA)

Vozidlo je určeno primárně pro prvotní zásah technického charakteru například u dopravních nehod. Je také vybaveno nádrží na vodu a vysokotlakým zařízením pro prvotní hašení požáru.

9. Automobilový žebřík (AZ)

Vozidlo je určeno pro technické i hasební zásahy ve výškách včetně evakuace a záchrany osob či zvířat. Parametry automobilových žebříků se liší dle výšky, do které je schopen žebřík dosáhnout při ideálních podmínkách (ustavení techniky, povětrnostní podmínky) a zdali je žebřík vybaven tzv. košem, který slouží pro efektivnější a bezpečnější provedení zásahu.

10. Automobilová plošina (AP)

Podobně jako automobilový žebřík je vozidlo určeno pro technické i hasební zásahy ve výškách včetně evakuace a záchrany osob či zvířat. Parametry automobilových plošin se liší dle výšky, do které je schopna plošina dosáhnout při ideálních podmínkách (ustavení techniky, povětrnostní podmínky). Automobilová plošina je zpravidla vybavena košem pro obsluhu.

11. Hadicový automobil (HA)

Vozidlo je určeno k přepravě hadic a čerpadel na místo požáru, kde je nezbytná dálková doprava vody nebo naopak odčerpávání vody.

12. Technický automobil (TA)

Vozidlo je určeno pro různé typy technických událostí v závislosti na vybavení. Technický automobil může být v provedení pro zásah u dopravních nehod, kdy je vybaven například rozšířenou sadou pro vyprošťování, stabilizování vozidel a dalšími prostředky. Dále může být vozidlo předurčeno pro likvidaci havárií s výskytem nebezpečných látek. V tomto případě může disponovat například ochrannými oděvy, normými stěnami, detekční technikou a dalšími prostředky.

13. Protiplynový automobil (PPLA)

Vozidlo je určeno pro zásahy, které vyžadují nasazení velkého počtu dýchací techniky, zejména při rozsáhlých požárech nebo chemických haváriích s výskytem nebezpečných látek a měření koncentrací škodlivých plynů a par. Vozidlo je také vybaveno prostředky

pro dekontaminaci hasičů, protichemickými obleky, sady pro odběr vzorků ve všech formách a dalším speciálním vybavením pro daný typ zásahu.

14. Velitelský automobil (VEA)

Vozidlo je určeno k rychlému transportu velitele nebo posádky na místo zásahu, která poskytuje podporu při řešení mimořádné události.

15. Vyšetřovací automobil (VA)

Vozidlo je určeno pro vyšetřovatele příčin požárů. Je vybaveno speciálními prostředky pro zjišťování příčin požárů, mezi které patří například termokamera či fotoaparát.

16. Vyprošťovací automobil (VYA)

Vozidlo je určeno pro práce spojené s manipulací, vyprošťováním a odtahem. Tato technika je také velkým pomocníkem při řešení následků přírodních kalamit a jiných mimořádných událostí. Vozidlo obvykle disponuje hydraulickým jeřábem a výkonným navijákem.

17. Automobilový jeřáb (AJ)

Vozidlo je určeno pro manipulační, stavební a záchranářské práce.

18. Automobilová cisterna (AC)

Vozidlo je určeno pro přepravu vody. Může být v provedení pro převoz pitné vody za účelem nouzového zásobování obyvatelstva nebo v rámci zásobování složek IZS v místě zásahu.

19. Automobilový nosič kontejnerů (ANK)

Vozidlo je určeno pro manipulaci a přepravu kontejnerů, které jsou vybaveny prostředky PO. Hasiči disponují mnoha druhy kontejnerů, mezi které patří například kontejner nákladní, povodňový, technický, tankovací, osvětlovací a mnoho dalších.

[17]

4 Předurčenost a opěrné body JPO

Pojem „předurčení jednotky PO“ označuje specifikaci úkolů pro jednotku HZS ČR nebo jednotku SDH vybrané obce. Tato specifikace se týká provádění záchranných prací při dopravních nehodách na silnicích a při zásazích na nebezpečné látky. Předurčení jednotky je stanoveno v souladu s předem definovaným vybavením, početním stavem a odhadovaným časem dojezdu této jednotky.

4.1 Předurčenost jednotky PO

Předurčenost pro silniční dopravní nehody

Rozlišují se následující typy jednotek PO.

- **Typ A** – jednotka HZS kraje, předurčená pro provádění záchranných prací na dálnicích a silnicích první třídy pro dálkovou a mezistátní dopravu, je stanovena GŘ HZS ČR na doporučení HZS kraje. Tato jednotka disponuje RZA nebo TA minimálně hmotnostní třídy L, nebo CAS ve speciálním technickém provedení minimálně hmotnostní třídy „M“. Základní početní stav směny je zvýšen o dva příslušníky.
- **Typ B** – Jednotka HZS kraje nebo jednotka SDH kategorie JPO II předurčená pro zásahy na všech typech cest je stanovena GŘ HZS ČR na základě návrhu HZS kraje. Tato jednotka disponuje vozidlem RZA nebo TA s minimální hmotnostní kategorií „L“.
- **Typ C** – Jednotka HZS kraje předurčená pro zásahy na všech typech silnic nebo jednotka SDH kategorie JPO II (v ojedinělých případech kategorie JPO III) předurčená pro zásahy obvykle na specifických úsecích dálnic a silnic první třídy pro mezinárodní a dálkovou dopravu, která je určena HZS kraje. Tato jednotka disponuje vozidlem CAS ve speciální technické provedení s minimální hmotnostní kategorií „M“.
- **Typ D** – jednotka SDH kategorie JPO II nebo JPO III předurčená pro zásahy na silnicích druhé a třetí třídy a na místních komunikacích. Tato jednotka disponuje vozidly CAS nebo DA, která jsou vybavena alespoň základní sadou ručních vyprošťovacích nástrojů.
- **Typ E** – jednotka HZS kraje nebo Záchranného útvaru HZS ČR vybavená automobilovým jeřábem s nosností ramene až do 20 tun a lanovým navijákem do 40 tun.

- **Typ F** – jednotka HZS kraje nebo Záchraného útvaru HZS ČR určená jako opěrný bod pro vyproštění těžké techniky. Tato jednotka disponuje vyprošťovacím automobilem nebo jeřábem s nosností ramene přesahující 20 tun. [15]

Zásah na nebezpečnou látku

Je další ze specifických činností jednotek PO. Nebezpečná látka je látka nebo směs látek, která vykazuje jednu nebo více nebezpečných vlastností. Jedná se i o zásahy při výskytu ionizujícího záření (radioaktivní látky) nebo v případě výskytu a projevů vysoce nakažlivých nemocí. K zásahu a nebezpečnou látku vyjíždí jednotky PO, podle typu předurčení:

- **O** – Jednotka HZS kraje sloužící jako opěrný bod pro likvidaci havárií s nebezpečnými látkami. Zajišťuje tříčlennou skupinu specialistů pro nebezpečné látky k výjezdu nad rámec běžného početního stavu směny příslušné stanice HZS kraje. Maximální doba dojezdu k zásahu je 120 minut
- **S** – Jednotka HZS kraje určená GŘ HZS ČR na základě doporučení HZS kraje, dislokovaná obvykle na hlavních trasách přepravy nebezpečných látek tak, aby maximální doba dojezdu jednotky k zásahu byla 40 minut.
- **Z** – Každá jednotka HZS kraje, která není zařazena do kategorie „S“ nebo „O“, nebo jednotka SDH obce kategorie JPO II určená HZS kraje. [15]

4.2 Opěrné body

Pojmem „opěrný bod“ v rámci HZS ČR se rozumí stanice HZS kraje nebo Záchraného útvaru HZS ČR, kde je umístěna technika určená pro provádění speciálních záchranných prací. Opěrný bod zahrnuje rovněž nezbytný počet hasičů pro obsluhu této techniky. GŘ HZS ČR stanovuje technické požadavky na MPT a věcné prostředky PO, pro opěrné body tak, aby bylo vybavení opěrných bodů mezi HZS kraji vzájemně kompatibilní.

Druhy opěrných bodů:

- A) likvidaci havárií nebezpečných látek** – Opěrným bodem je jednotka PO s typem předurčenosti „O“. Jedná se o 12 stanic příslušných HZS krajů (Praha-Petřiny, Praha-Strašnice, České Budějovice, Plzeň-Košutka, Chemické závody Sokolov, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Jihlava, Brno-Lidická, Olomouc, Ostrava-Zábřeh, Zlín).

- B) rozšířená detekce nebezpečných látek** – Opěrný bodem jsou chemické laboratoře HZS ČR a pracoviště chemické služby u příslušného HZS kraje. Tyto opěrné body disponují technikou a věcnými prostředky dle řádu Chemické služby HZS ČR.
- C) dekontaminace techniky a obyvatelstva** – Opěrný bod zajišťuje dekontaminaci postižených osob nebo techniky od nebezpečných látek v případě jejich expozice během havárií nebo při výskytu a šíření vysoce nakažlivých nemocí, a to prostřednictvím provozování dekontaminačních pracovišť. Opěrné body pro dekontaminaci obyvatelstva a techniky jsou umístěny buď u příslušného HZS kraje nebo u Záchraného útvaru HZS ČR.
- D) olejové havárie** – Opěrný bod je vybaven kontejnerem s rozšířenou sadou pro odstranění olejových havárií nebo technickým automobilem určeným pro likvidaci olejových havárií, minimálně ve třídě hmotnosti „M“. Opěrné body pro zásahy při olejových haváriích jsou dislokovány u příslušného HZS kraje.
- E) velkoobjemové čerpání vody** – Opěrný bod je vybaven mobilní čerpací stanicí s minimálním výkonem 40 m³ /min. Opěrné body pro velkoobjemové čerpání vody jsou umístěny u příslušného HZS kraje, nebo u Záchraného útvaru HZS ČR.
- F) dálková doprava vody hadicemi a čerpání z velkých hloubek** – Opěrný bod je vybaven zařízením pro dálkovou dopravu vody hadicemi a zařízením pro čerpání z velkých hloubek. Opěrné body jsou umístěny u příslušného HZS kraje, nebo u Záchraného útvaru HZS ČR.
- G) vyprošťování těžkých vozidel** – Opěrným bodem je jednotka PO s typem předurčenosti „F“. Rovněž slouží ke zvedání břemen např. při odstraňování konstrukcí zřícených budov jako posílení opěrného bodu pro záchranu osob ze zřícených budov. Opěrné body pro vyprošťování těžkých vozidel jsou umístěny u příslušného HZS kraje, nebo u Záchraného útvaru HZS ČR.
- H) záchrana osob ze zřícených budov** – Opěrný bod je vybaven elektronickými vyhledávacími zařízeními (akustické a optické) pro lokalizaci osob, zvláště pro situace spojené s haváriemi, jako jsou zřícené budovy, poškozené technologické objekty nebo sesuvy půdy. Dále je vybaven technickým automobilem hmotnostní třídy „S“ nebo odpovídajícím kontejnerem určeným pro takové typy zásahů. Opěrné body pro záchranu osob ze zřícených budov jsou dislokovány u příslušného HZS kraje.

HZS hl. m. Prahy a HZS Moravskoslezského kraje tvoří vyhledávací a záchranný odřad tzv. USAR (Urban Search and Rescue) pro mezinárodní záchranné operace.

- I) nouzové přežití obyvatelstva** – Opěrný bod zajišťuje okamžité základní přežití pro maximálně 50 osob do doby, než je další zabezpečení poskytnuto příslušnými orgány státní správy a územní samosprávy. K tomuto účelu jsou používány kontejnery pro nouzové přežití obyvatelstva. Opěrné body pro nouzové přežití obyvatelstva jsou umístěny na sídle ředitelství HZS kraje, nebo na stanicích Hlučín a Zbiroh Záchranného útvaru HZS ČR.
- J) práce ve výšce a nad volnou hloubkou pomocí lanové techniky** – Opěrné body disponují lezeckými družstvy nebo lezeckými skupinami s vybavením pro práci ve výšce a nad volnou hloubkou. Lezecké družstvo tvoří minimálně 4 hasiči. Lezecká skupina je tvořena minimálně 2 hasiči. Opěrné body pro záchranné práce ve výšce a nad volnou hloubkou jsou dislokovány u příslušného HZS kraje.
- K) provádění záchranných prací pomocí vrtulníku** – Opěrné body disponují lezeckými družstvy nebo lezeckými skupinami předurčené pro spolupráci s vrtulníky. Skupiny leteckých záchranářů jsou dislokovány u příslušného HZS kraje.
- L) práce pod vodní hladinou** – Opěrným bodem je jednotka PO s typem předurčenosti „P“. Potápěčské skupiny s vybavením pro práci pod vodní hladinou jsou dislokovány u příslušného HZS kraje. V případě, že HZS ČR rozhodne vytvořit tým potápěčů na základě schválené analýzy, je minimální počet potápěčů pro výkon služby stanoven na pět, aby bylo možné sestavit pro účely operačního řízení skupinu minimálně tři potápěčů. Tito potápěči musí mít odbornost odpovídající charakteru zásahů.

HZS Moravskoslezského kraje je předurčen k vytvoření tzv. odřadu WASAR (Water Search And Rescue) pro práci v podmínkách povodní na úrovni národních a mezinárodních operací.

HZS hl. m. Prahy tvoří velitelskou, logistickou a komunikační podporu pro další odřady vyslané na mezinárodní operace.

- M) provádění trhacích prací** – Opěrným bodem je jednotka PO s typem předurčenosti „T“. Opěrné body provádění trhacích prací jsou dislokovány u příslušného HZS kraje a ZÚ HZS ČR. Činnost se řídí v souladu s „Konceptí provádění trhacích prací příslušníky HZS ČR“ a zvláštním předpisem.

N) záchrana osob z jeskynních systémů a podzemních prostor – Opěrné body disponují lezeckými skupinami zaměřené na specifické činnosti v jeskyních, podzemních prostorách, šachtách a důlních tělesech. Spolupracují se Speleologickou záchrannou službou a Báňskou záchrannou službou. Opěrné body pro záchranu osob z jeskynních systémů a podzemních prostor jsou dislokovány u příslušného HZS kraje. [15]

5 Evakuace při požáru ze školních a jiných objektů

„Evakuace je souhrn organizačních a technických opatření zabezpečujících přemístění osob, zvířat a věcných prostředků v daném pořadí priority z míst ohrožených mimořádnou událostí nebo krizovou situací do míst, ve kterých je zajištěno pro osoby náhradní ubytování a stravování (nouzové přežití), pro zvířata ustájení a pro věcné prostředky uskladnění.“ [18]

V době vyučování jsou studenti neustále pod pedagogickým dozorem, který za ně po celou dobu zodpovídá. Pedagogové prochází pravidelným školením v oblasti požární ochrany (dále jen „PO“) a ochrany obyvatelstva. Školení provádí osoba odborně způsobilá (dále jen „OOZ“) nebo technik PO. Osoba odborně způsobilá má odbornou způsobilost k výkonu činnosti technika požární ochrany a také k plnění úkolů preventisty požární ochrany. [19]

Školní prostory jsou pro žáky relativně bezpečné, neboť jsou na školy kladeny vysoké nároky v oblasti požárních ochrany. Prostory jsou neustále kontrolovány orgány státního požárního dozoru, aby po celou dobu provozu budovy splňovaly předpisy, podle kterých byly zkolaudovány. V každé škole jsou rozmístěny na chodbách požárně evakuační plány a vyznačeny směry únikových cest. Všichni zaměstnanci školy by měli být seznámeni s postupy evakuace a mít jasné instrukce, jak jednat v případě mimořádné události. Důležitou součástí je také informování studentů o postupech evakuace včetně seznámení s požárním evakuačním plánem. Evakuace školy je pravidelně ověřována (minimálně 2x ročně).

Požárně evakuační plán – *Upravuje postup při evakuaci osob, zvířat a materiálu z objektů zasažených nebo ohrožených požárem zpracovává pro objekty a prostory, ve kterých jsou složité podmínky pro zásah nebo kde se provozují činnosti s vysokým požárním nebezpečím a v případě, že tak stanoví dokumentace požární ochrany zpracovaná na základě stanovení podmínek požární bezpečnosti, i pro další provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím. [18]*

Žáci získávají základní znalosti v oblasti PO a ochrany obyvatelstva již na základní škole. Hasičský záchranný sbor systematicky pracuje na poskytování podpory výuky prostřednictvím různých programů. Mezi tyto programy patří například edukační projekt hasík.cz, který se zaměřuje na vzdělávání dětí v oblasti prevence a ochrany obyvatelstva. Dalšími programy jsou projekty jako Hasiči pro školy a projektové dny na školách či exkurze na stanicích HZS.

Dle mého názoru by měl být každý student seznámen s postupy evakuace i mimo školní prostředí. Tímto způsobem by byl schopen reagovat v případě jakýchkoliv komplikací jako může být panika, silně zakouřený prostor či nepřítomnost pověřené vedoucí osoby. Správné rozhodnutí může být klíčové při evakuaci sebe i ostatních osob.

5.1 Jak se chovat při požáru

„Požár je hoření nekontrolovatelné a nežádoucí, při kterém hrozí materiální škody, poškození zdraví nebo ztráty na životech nebo k nim již došlo. Toto hoření není předem ohraničené na určitý prostor.“ [20]

Postup při zpozorování požáru

- V případě požáru varujte ostatní voláním "HOŘÍ".
- Okamžitě podnikněte kroky k zajištění záchrany osob v ohrožení.
- Neprodleně ohlaste požár na čísle 150 nebo 112.
- Umožňuje-li to situace, zajistěte uzavření přívodu plynu a odpojení elektrického proudu.

Při vzniku požáru je třeba vzít v úvahu, že se jedná nejčastěji o nedokonalé hoření. Během nedokonalého hoření se vytvářejí plyny, které mohou dále hořet. Typickým produktem nedokonalého hoření u organických látek je oxid uhelnatý, což je toxická a výbušná látka. Při nedokonalém hoření plastů se mohou vytvářet látky jako je kyanovodík, jedovaté oxidy dusíku a síry, a další karcinogenní a mutagenní látky.

Zásady pohybu v zakouřeném prostoru

Abychom se chránili před jedovatým kouřem, je důležité chránit si dýchací cesty (nos i ústa) pomocí kapesníku, ručníku, šátku nebo trička, ideálně ještě navlhčeného. Při pohybu v zakouřeném prostoru je doporučeno se pohybovat co nejbližší k zemi (ve dřepu nebo po kolenou), protože kouř a teplo se zpočátku hromadí u stropu. Pokud je prostor silně zakouřený, není vhodné riskovat průchod. Zůstaňte v místnosti a uzavřete okna a dveře tak, aby nepronikl dým. Použijte mokrý ručník nebo deku k utěsnění. Zaujměte pozici, kde jste viditelní, abyste upoutali pozornost hasičů. Riziko otravy jedovatými plyny, ztráty orientace a následně vědomí je vysoké. [21, 22]

5.2 Návrh řešení

- Sledování nových trendů v oblasti detekce požáru,
- Důsledná kontrola školských zařízení ze strany státního požárního dozoru,
- Pravidelný nácvik evakuace (teoretická i praktická část),
- Neustálé vzdělávání studentů v oblasti PO a ochrany obyvatelstva včetně zásad evakuace.

Závěr

System zabezpečení požární ochrany v České republice je na velmi vysoké úrovni. Na území České republiky zajišťují požární ochranu profesionální, ale i dobrovolné jednotky. Právě tato kombinace je pro stát i občany nejefektivnější. Zejména z ekonomických důvodů je téměř nemožné zřizovat pouze profesionální jednotky. Jako další možnost se jeví zřizování pouze dobrovolných jednotek, to ovšem zahrnuje další nevýhody, jako je například pozdější výjezd jednotky z důvodu svolávání členů. Pravděpodobně by docházelo k poklesu úrovně provedení zásahu, protože profesionální hasiči procházejí důkladnější, a především časově náročnější odbornou přípravou oproti dobrovolným jednotkám. Ekonomické hledisko situace by se též nezlepšilo, jelikož dobrovolné jednotky by, stejně jako nyní profesionální, taktéž potřebovaly moderní techniku, avšak ve větší míře, jelikož počet kvalitně vybavených dobrovolných jednotek by z důvodu zajištění plošného pokrytí převyšoval nynější počet jednotek profesionálních. Kombinace profesionálních a dobrovolných jednotek je klíčová pro efektivní a dostupnou pomoc při mimořádných událostech. Díky takto nastavenému systému a dalším faktorům se Česká republika řadí mezi světovou špičku v organizaci požární ochrany.

Cílem práce bylo seznámit především studenty středních škol s problematikou rozdělení, organizace a činnosti jednotek požární ochrany. Zaměřit se na studenty středních škol jsem se rozhodl, neboť dle mého názoru je většina pozornosti věnována především žákům základních škol, kdy se žáci seznamují s hasiči a evakuací ze školy s ohledem na jejich nízký věk. S postupem studia se poté věnuje již zmíněné problematice méně pozornosti. Studentům středoškolského studia by dle mého bylo vhodné vštěpovat další podstatné informace ze sféry požární ochrany, jelikož děti v tomto věku jsou již schopny získané odbornější informace lépe vnímat, propojovat a snad i aplikovat v průběhu života.

Použitá literatura

- [1] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. Základní úkoly a slib. C2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-zakladni-poslani.aspx>. [cit. 2023-12-24].
- [2] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. Postavení a úkoly. C2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/postaveni-a-ukoly-postaveni-a-ukoly.aspx>. [cit. 2023-12-24].
- [3] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. Historie profesionální požární ochrany v českých zemích. C2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/historicka-expozice-ve-zbirohu-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>. [cit. 2023-12-24].
- [4] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. Generální ředitel Hasičského záchranného sboru ČR. C2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/generalni-reditel-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>. [cit. 2023-12-24].
- [5] Zákon č. 320/2015 Sb. Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). Online. In: *Zákony pro lidi*. 2015. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320#cast1>. [cit. 2023-12-24].
- [6] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. Působnost. C2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pusobnost.aspx>. [cit. 2023-12-24].
- [7] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. Organizace. C2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/organizace-organizace.aspx>. [cit. 2023-12-24].
- [8] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. Základní informace. C2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/o-nas-zakladni-informace-zakladni-informace.aspx>. [cit. 2023-12-24].
- [9] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. Jednotky PO. C2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx>. [cit. 2023-12-24].
- [10] Zákon č. 133/1985 Sb. Zákon České národní rady o požární ochraně. Online. In: *Zákony pro lidi*. 1985. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133#f5768691>. [cit. 2023 12-24].

- [11] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. *Jednotky PO*. C2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/hzs-kraje-vysocina-menu-jednotky-pozarni-ochrany-jednotky-po-jednotky-po.aspx>. [cit. 2023-12-24].
- [12] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. *Výkon služby*. C2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/menu-jednotky-pozarni-ochrany-jednotky-pozarni-ochrany-vykon-sluzby.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>. [cit. 2023-12-24].
- [13] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. *Jednotky PO*. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/menu-jednotky-pozarni-ochrany-jednotky-pozarni-ochrany-jednotky-po.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>. [cit. 2024-02-19].
- [14] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. *Jednotky PO*. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>. [cit. 2024-02-19].
- [15] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. In: *SlAŘ HZS ČR 16/17*. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>. [cit. 2024-02-19].
- [16] Vyhláška č. 247/2001 Sb. Vyhláška Ministerstva vnitra o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-247#cast1>. [cit. 2024-03-20].
- [17] MV - GRH HZS ČR - Česká asociace hasičských důstojníků z.s. Online. In: *Řád strojní služby HZS ČR - SlAŘ 56/18*. Dostupné z: <https://metodika.cahd.cz/>. [cit. 2024-03-20].
- [18] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Online. In: *Terminologický slovník – krizové řízení a plánování obrany státu*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-statu.aspx>. [cit. 2024-03-20].
- [19] *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. In: *Průběh zkoušky*. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/prubeh-zkousky.aspx>. [cit. 2024-03-20].
- [20] *Záchranný kruh*. Online. In: *Obecně o požárech*. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pozary/obecne-o-pozarech/co-je-to-pozar.html>. [cit. 2024-03-20].

[21] Hasičský záchranný sbor ČR. Online. In: *Víte, že při požáru je největším nebezpečím jedovatý kouř?* Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vite-ze-pri-pozaru-je-nejvetsim-nebezpecim-jedovaty-kour.aspx>. [cit. 2024-03-20].

[22] Hasičský záchranný sbor ČR. Online. In: *Jak se chovat při požáru.* Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/jak-se-chovat-pri-pozaru-pdf.aspx>. [cit. 2024-03-20].

Seznam obrázků

Obrázek 1: Stanice HZS Holešov (P2)

Obrázek 2: Zbrojnice SDH Zákupy

Obrázek 3: Příklad CAS20

Obrázek 4: Příklad AZ40